

- Ο.- "Ποντιακοὶ Ἀντίλαλοι". Λαογραφικὴ ἔκπομπή τοῦ Σταθμοῦ μας, πού μεταδίδεται με ἐπιμέλεια τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδου.
- Ο.- Καὶ σήμερα, ἀγαπητοὶ ἀκροᾶται, θά σᾶς παρουσιάσωμε ἔθιμα καὶ συνήθειες τῆς περασμένης Ποντιακῆς ζωῆς. Τό συγκεκριμένον μας θέμα θά εἶναι ἡ ἔγκυος.
- "Χιλιάδες εἶναι τὰ τραγούδια καὶ οἱ ὕμνοι πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅπου ἀποκαλεῖται στολίδι τῆς ζωῆς.
- "Ὅμως ἡ γυναῖκα ἐπωμίζεται τό περισσότερον βάρος, δέχεται τὸν μεγαλύτερον πόνο, γιὰ τὴ διαιώνιση τοῦ ἀνθρώπινου γένους.
- "Ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσε τὸν Ψιὸν Του εἰς τὸν κόσμον θαυματουργικᾶ, ὅμως καὶ μέ τὸν φυσιολογικὸν τρόπο τῆς ἐννεαμήνου ἔγκυμοσύνης τῆς Παρθένου.
- "Ἔτσι ἡ ἔγκυος γυναῖκα ἀπὸ τότε πῆρε κάποια ἱερότητα καὶ ἡ ἐκτίμηση πρὸς αὐτὴν αὐξήθηκε.
- "Ἡ ποντιακὴ Λαογραφία, γιὰ τὴν ἔγκυον γυναῖκα, παρουσιάζει πλούσιον κεφάλαιον. Ὁ ποντιακὸς λαὸς γύρω ἀπὸ αὐτὴν δημιούργησε μεγάλην παράδοση καὶ πιστεύει ταυτόχρονα σὲ πολλὰ καὶ διάφορες προλήψεις.
- "Ἡ ὥρα τῆς ἐκπομπῆς μας εἶναι περιορισμένη καὶ γι' αὐτὸ περιληπτικᾶ θά σᾶς δώσωμε μερικὰς ἀπὸ τίς συνήθειες καὶ τίς προλήψεις, γύρω ἀπὸ τὴν ἔγκυον.
- "Ἀκοῦστε πρῶτα ἓνα τραγούδι.
- Ο.- Ἡ ἔγκυος γυναῖκα, "ἡ βαρεσμένη", ἔχει τὴ θέσιν τῆς μέσα στὴν οἰκογένειαν ὡς ἑξῆς: Δέν πρέπει, ὅταν ἰδῶς πλησιάζει ὁ χρόνος τοῦ τοκετοῦ, νὰ παρουσιάζεται μπροστὰ στὸν πεθερὸ τῆς, στοὺς πρεσβύτερους γενικά, στ' ἀντραδέλφια τῆς. Ἐπρεπε ν' ἀποφεύγει. Εἶναι ντροπὴ νὰ δοῦν τὴν κοιλιά τῆς πεταμένη, πρὸ πάντων οἱ ἄνδρες. Στὸ βάθος πρόκειται γιὰ τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴ σεμνότητα καὶ τὴν ἠθικὴ ἔννοια, νὰ μὴ δίνει ἡ ἔγκυος στόχο σὲ σκέψεις πονηρὰς. Γεννιόταν τό παιδί καὶ πολλὰς φορές ἡ γειτονιά ξαφνιαζόταν.

Λέγαν χαρακτηριστικά:

" τὴν πλάση σ' ἔρθεν καὶ ἔπρεσεν καὶ κανεῖς χαπάρ κι' ἐπέρεν ντό ἔτον βαρεσμέντσα. Ἐφυλαῖεν ὅπως ἔπρεπεν. "Αφερίμ ."

Ἡ ἔγκυος ἔπρεπε νά φυλαχτῇ ἀπὸ βαριές δουλιές, γιατί ὑπῆρχε φόβος νά ἀποκοπῇ τὸ παιδί. Ἐπρεπε νά ικανοποιηθῇ ἡ ὄρεξη τῆς ἔγκυου γυναίκας στὰ διάφορα φαγητά.

" Ἰντιαν σύρ' ἡ ψύ ἀτὸ δόστ' ἀτεν ἄς τρώη " . Ἐλεγαν. Ἡ ἀλλιῶς:

" τὸ φαῖ σ' ἐμύριξεν ἀτεν. Στείλὸν ἀτεν ὀλίγον. Μὴ ζηλεύ ἀ καὶ κακοπαθάν. " .

Κατὰ τὴν ἔγκυμοσύνη, ἡ ἔγκυος δέν ἔπρεπε νά βλέπῃ ἀσχημούς ἀνθρώπους, γιατί μποροῦσε ἡ μορφὴ τους νά ἐπιδράσῃ στὸν ἐσωτερικὸ τῆς ψυχικὸ κόσμον καὶ νά διαπλαστῇ τὸ παιδί ἀσχημό.

Καὶ τὸ βάσανο τὸ μεγάλο κατὰ τὸν τοκετό.

Οἱ μαμμές τοῦ χωριοῦ μόνο μέ τὴν πρακτικὴ τους πεῖρα ἐπενέβαιναν, γιὰ νά τὴν ἐλευθερώσουν. Προκαταβολικά, παραδείγματος χάριν, τὴν ἔβαζαν μέσα σέ μιά κουβέρτα καὶ κρατώντας τί τέσσερες γωνίες, δός-του καὶ τὴν κουνούσαν.

" Ἀς λαῖζωμ' ἀτεν, γιὰ νά ἀποκόπεται τὸ παιδί. Ἀτέ τσατίνια θ' ἐφτάει ἀτο. " .

Αὐτὸ ἐσύμβαινε ἰδίως στὰ χωριά.

Ὅσοι ἐπισκεπτόταν τὴν ἔγκυο, ἔλεγαν, πῶς ἦρθαν ἀπὸ τὸν " Ἀγιο-Λευτέρη. "

" Ὁ " Ἅγιος-Λευτέρης ἀσκεῖ πάντα τὴν εὐεργετικὴ του δύναμη γιὰ τίς ἔγκυες γυναῖκες. " Ἔτσι ἡ φράση " Σὸν Ἀῤλευτέρ' " πῆρε σημασία παροιμιακὴ. Ὅταν κρίσιμη ὑπόθεση ἔπαιρνε λύση, τέλος καλὸ, οἱ γυναῖκες ἔλεγαν: " Σὸν Ἀῤλευτέρ' " .

.....λύρα, τραγούδι.

Ο.- " Ἀς δοῦμε τώρα καὶ μερικὲς προλήψεις: Ἐπὶ σαράντα μέρες ἡ λεχώνα ἢ ἡ λοχοῦσα, ὅπως λέγανε, δέν ἔπρεπε νά μπεῖ σέ γειτονικὸ σπίτι. Ἄν περνοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι κηδεῖα, τὸ νεογέννητο παιδί ἔπρεπε νά στέκεται ψηλότερα ἀπὸ αὐτήν, γιατί ἀλλιῶς μποροῦσε νά βλαφτῇ, " νά μὴ πατίεταί " ὅπως ἔλεγαν. Ἄν τὸ παιδί ἦταν ἀγόρι καὶ ἔμοιαζε τὸν πατέρα, βάζαν &

Ο.-...σκουλαρίκι στ'αύτη του,για νά μήν πεθάνη ο πατέρας.

Άλλά και πολλές άλλες προλήψεις παρουσιάζει ή ποντιακή παράδοση, γύρω από τό θέμα αυτό.

.....λύρα,τραγούδι.....~~Σ~~.....

Ο.- Άν τό παιδί πού γεννιόταν,ήταν αγόρι,ή χαρά ήταν μεγαλύτερη,ιδίως στους παππούδες και τίς γιαγιάδες,τίς " καλόμάννες " .Μάλιστα τό αποδοκίμαζαν,άν ήταν κορίτσι, " έπικράσκουνταν ".

Άς δοῦμε τώρα,πώς θηλαζότανε τό παιδί.

Αύστηρό τό έθιμο και έδω.Ή μάνα θά έθήλαζε κρυφά.Δέν έπιτρεπόταν νά βλέπει τό στῆθος της κανείς.Και άν τό σπίτι ήταν στενόχωρο,και είχε μόνο ένα δωμάτιο,τότε ή καυμένη ή νύφη τρύπωνε στί γωνίες,πίσω από τραπέζι,άπό καρέκλες,έβαζε προπετάσματα και θήλαζε κρυφά.

Έπί σαράντα μέρες στήν έγνυο πήγαινε ή γειτονιά διάφορα φαγητά. Πήγαιναν " σά παραμόνια " ,όπως έλεγαν.

Σας δώσαμε μερικές συνήθειες γύρω από τήν έγνυο.Βέβαια αυτά άνή - κουν στό παρελθόν.Όμως ξεχωρίζοντας τά έθιμα έκείνα,πού δείχνουν σεμνότητα και όμορφιά,έχομε νά ποῦμε,πώς οι στοιχειώδεις κανόνες ήθι - κής συμπεριφοράς τῆς περασμένης ζωῆς,είναι κατά πολύ ανώτεροι από κάτι άλλους νεωτερικούς,πού τείνουν ν'αντικαταστήσουν τούς παλιούς. Γιατί νά μή κραιπήσωμε,νά μή προτιμήσωμε τούς περασμένους αυτούς τρό - πους;Κλείνουν μέσα τους τόση ανθρωπιά,τόση αξιοπρέπεια.

.... ..λύρα,τραγούδι.....

Ο.- Έοῶ τελειώνει ή έμπομπή μας.

Άφήνομε είνα και χαράν.

.....Σ Η Μ Α

Άιούσατε τή λαογραφική μας έμπομπή " Ποντιακοί Άντίλαλοι " ,πού γράφεται και επιμελείται από τόν συνεργάτη μας Στάθη Εύσταθιάδη.

.....τό σῆμα σβύνει.....